

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. An, & quo sensu, Deus necessitetur ad faciendum optimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

dilectiva electa a i.ecto. Eodem modo potest explicari illud ad Romanos 8. *Quos præsivit, & prædestinavit.* Ceterum, utrumque locum explicabo in Prædestinatione, quia est celeberrimus qui afferat pro Prædestinatione Mercenaria, ex prævisis meritis; unde, quia plerique ex adversariis defendunt Prædestinationem gratuitam, illos non minus quam nobis explicandus est.

§. VI.

ordo Signorum breviter absolvitur.

42. Ex hac tenus disputatis facile est ordinem signorum virtualiter distinctorum construere, in quo cæteroquin vix duo authores conveniunt, quod provenit ex supervacante multiplicatione decretorum.

In primo itaque signo ponitur Scientia Simplicis Intelligentia, quæ Deus intelligit, quid si possibile sit, & quæ sint rationes insite naturis rerum, quibus Deus alicui potest ad aliquid extra se producendum vel non producendum. Cognoscit item, esse possibilia plura individua actum liberorum in agentibus creatis; insuper cognoscit determinationem ad individuum ad se pertinere. Cognoscit insuper, in se non posse existere scientiam eventuum liberorum conditionatorum quodam speciem, nisi prius à se fiat conditionata determinatio disjunctiva ad individuum. Cognoscit denique, se esse necessitatum ad faciem aliquid hujusmodi determinationem, ut tempe ponat fundamentum Scientia Media, sine qua non posset habere debitam providentiam.

43. In secundo Signo, ponitur Decretum conditionatum disjunctivum, determinans individua actum liberorum.

In tertio signo, ponitur Scientia Media de consensu Petri, v. g. cum auxilio A. In quarto Signo, ponitur decretum quo Deus intendit Petri gloriam, per talium consensum & reliqua media, quæ omnia ordinat à primo usque ad ultimum, nullâ amplius intercurrente aut interpolante Scientiâ Vilonis, dirigente aliquod posterius decretum. Quodsi alicui non arridet illud decretum disjunctivum conditionatum, potest aucter secundum signum, & absolvet omnia tribus signis.

§. VII.

Argumentum universale, quo probatur, utrum decretum absolutum post Scientiam Medium admittendum esse.

44. Argumenta specialia hactenus relata, possunt ad unum reduci hoc modo.

Si possent admitti plura decreta absoluta, tunc unum illorum ponendum esset in signo priori, virtualiter distincto, & alterum in signo posteriore; sed hoc est impossibile: ergo &c. Majorem admittunt omnes. Minor probatur. Si unum ponetur in signo priori virtualiter distincto à posteriore, tunc alterutrum deberet esse separabile ab altero, nam sine hac separabilitate non datur in decretis liberis virtualis distinctio, quia non datur realis distinctio in tertio. Atqui neutrum esset ab altero separabile, & hoc ex proprio modo tendendi in suum objectum: ergo est impossibile unum ponit in signo priori, & alterum in posteriore. Minor probatur, primò quoad illud decretum, quod ponetur in signo priori. Decretum primum esset decretum Intentionis ultimi finis, ordinando ad illum omnia media, eo ordine quo Deus per illa finem consequi intendit: ergo hoc decretum est volitum omnium mediorum, quæ postea in executione conduced. Sed si datur aliquod decretum posterius, illud etiam est unum ex medijs, ergo primum decretum est volitum posterioris decreti: sed decretum efficax est essentialiter connexum cum omni eo cuius est volitio: ergo primum decretum erit connexum cum posteriore.

45. Probatur jam etiam quoad secundum membrum, nempe decretum posterius fore essentialiter connexum cum priore. Omnis volitio Dei ita vult objectum, ut simul etiam velit se ipsum: sicut omnis cognitio cognoscit seipsum: ergo vult seipsum secundum eum statum & conditionem in quo actu ponitur, dum ponitur. Nam Deus debet omnia velle perfectissimo modo: est autem perfectissimus modus, ita velle aliquid, ut sit expressè & reflexè volitum secundum eum statum in quo ponitur, & omnis alius modus volendi est imperfectus. Atqui posterior volitio ponitur in eo statu, quo ordinatur tanquam medium ad ultimum finem: ergo vult seipsum ut medium ordinatum ad talem finem: atqui sic habet essentialiæ connexionem cum decreto Intentionis primo, supra quod se reflexit: ergo est mutua connexio & inseparabilitas: ergo excluditur virtualis distinctio.

CONTROVERSIA III.

An, & quo sensu Deus necessitetur ad faciendum Optimum.

46. De hac Controversia si quis velit sub terminis generalibus pronuntiare, multis incommode exponetur, quoconque se verterit. Si enim omnimodam indifferentiam, & liberimam volendi nolendivè quidvis, & in quibuscumque circumstantijs, afferuerit, vexabitur auctoritate gravissimâ & ineluctabili Sanctorum Patrum. Si neget, videbitur Deo aliquam creaturarum indigentiam attribuere, & plenum in eas dominium auferre. Hinc orta est ea quam videmus Doctorum in hoc puncto discordia. Quodsi res ipsa distinctius & membratim examinetur, vix poterit esse dissensio.

47. Prima Sententia est Raymundi Lulli apud Vasquez 3. p. disp. 1. n. 10. Deum sive qui dem liberum simpliciter ad aliquid vel nihil cre-

I 3

andum,

andum, fuisse tamen physicè seu metaphysicè (in præsenti pro eodem sumuntur) necessitatum, ex suppositione quod veller aliquid creare, ad faciendum optimum ex omnibus possibilibus, nempe ad uniuersum hypotheticam producendam. Hæc sententia est singularis, & à multis errori proxima censetur. Potuisset enim Deus nullam creaturam ad finem supernaturalem elevare, & totum uniuersum in statu pura naturæ relinquare, ut suo loco dicetur.

434. Secunda Sententia esse posset, saltem ex suppositione elevationis Naturæ humanae ad finem supernaturalem, fuisse necessariam Incarnationem. Hanc sententiam non quidem abfoliutè vult afferere P. Esparza, in eam tamen se vehementer propendere fatur in libello de Incarnatione q: 17. §. vlt. Verum inspectis insuper illis qua tum in eodem libello, tum in prima parte docet, meo quidem iudicio debet illam abfoliutè tenere. Nam in libello de Incarnatione quaest. 6. totâ docet, tantam esse connexionem naturalem inter Gratiam sanctificantem & Unionem hypotheticam, ut contra naturam Gratia esset eam existere, & non habere pro causa saltem meritoria Personam divinam Incarnatam, & hoc quidem ait q: 17. prope finem, fore Miraculum, quale in præsenti Providentia ordine nullum unquam fuit, nullum erit, nec vlla ratio persuadet, posse pro aliqua rerum opportunitate esse conveniens: ait insuper, hoc miraculum fore impeditum majoris boni connaturalis ipsi Gratiae (nempe existentie Christi) & quidem omnino incompensabilis.

435. Deinde verò in prima parte q: 28. a. 9. prope medium docet, Deum esse metaphysicè necessitatum, ne cuiquam rei existenti neget bonum ipsi connaturaliter debitum, nisi facta compensatione per aliquid aliud bonum saltem æquale. Ex his subsumo. Atqui si stante elevatione hominis ad gratiam, non daretur Christus, denegaretur gratia bonum connaturaliter debitum, nullo alio bono compensabile, ut hi author docet. ergo sub hac hypothesi Deus est metaphysicè necessitatus ad mittendum Christum. Ab hac doctrina recedemus acturi de Incarnatione, vbi dicemus, Christum non fuisse venturum Adamo non peccante; quam sententiam cum P. Esparza problematicè doceat, fateri cogitur, vnum ex relatis ipsius principijs probabilitè negari: nos ergo negabimus connexionem illam gratia cum causa meritoria.

436. Tertia sententia est P. Granadi de Volut, Dei tr. 2. disq. 3. qui imprimis advertit, discriben inter entia inegalitatem perfectionis. Nam quædam sunt, inter quæ possibile semper est perfectius & perfectius in infinitum, ita ut optimum non sit possibile, v. g. inter species unius generis, & inter individua unius speciei, quorum plura simul sumptu habent plus perfectionis quam unum solum: sed quia non potest dari numerus supremus, ideo non potest in hoc ordine dari o-

ptimum: & in his evidens est, Deum non necessitari ad optimum, cum si impossibile, prout etiam observat S. Thomas q: 47. a. 3. ad 2. Alia autem, inquit Granadus, sunt, in quibus non abitur in infinitum, sed certus quidam terminus reperitur; cujusmodi sunt ea, quæ spectant ad extrema contradictione opposita, v. g. Incarnatione, Non Incarnatione, Prædestinatione, Non prædestinatione, Existencia mundi, Non existencia mundi. De his ergo docet Granadus, Deum non solum semper facere & fecisse optimum, sed ad hoc voluntum necessitari à sua nativa bonitate, ingenio, & propensione, ut moraliter non possit id nolle, quamvis habeat potentiam physicam ad nolendum. Eandem sententiam docet P. Ruiz de Volut. Dei disq. 9. 5. 3. n. 7. & seqq. Potro hoc moraliter necessitatem ait Granadus consistere in hoc, quod licet Deus physicè posset aliter facere, numquam tamen aliter facturus sit, ob summam propensionem.

§. I.

Nulla facta suppositione datur in Deo summa Indifferentia in Actu primo.

437. DICO 1. Nulla datur Absoluta Moralis. Necessestas in Deo faciendi Optimum, v. g. creandi mundum. Ita communis carcerorum. Dixa: *absoluta*. Hoc est: nullâ factâ hypothesi, de qua exceptione in seqq. dicetur.

Probatur Conclusio 1. Auctoritate S. Augustini, qui octuaginta trium questionum (que habentur in Tomo 4.) questionem vigesimam secundam sic orditur. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas: ubi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in Deo; nulla ergo necessitas, quibus verbis complectitur S. Augustinus omnia argumenta, quibus sententia contraria potest efficaciter impugnari.* Itaque

438. Probatur Conclusio 2. Ratione. Si Deus moraliter necessitaretur ad producendam aliquam creaturam ex intentione majoris gloriae inde resultantis (ut volunt adversarij) Deus indigeret creaturis ad statuendum suum naturalem & innatum appetitum gloriae, nec posset creaturam contemnere, nisi vim sibi inferendo, & contra suam inclinationem pugnando, eamque vincerendo; sed hoc non solum ex terminis Deo indigna apparent, sed etiam imperceptibilia in natura suprema, non habente aliam superiori, cui velit in tali victoria placere, eò quod superiori nature placeat aliquid fieri contra inclinationem inferioris: ergo si Deus potest creaturas velle & nolle, dicendum est, quod non magis ad volendum quam ad nolendum inclinetur. Et hoc significat Scriptura Sap. 11. *Quoniam tanquam momentum statere, sic est ante te orbis terrarum (hoc est, sicut statere in neutrâ partem magis inclinatur, ita nec Deus ab orbe terrarum) & tanquam gutta roris amelucari qua descendit in terram: hoc est, nullo pondere eam impellit, sed evanescit.*

Et

Et sane fine hoc æquilibrio non appetet, quomo-
do cum veritate diceretur Deus Bonum sibi suffi-
cens, equivalentis omnibus, se solo infinitè felix,
in se tanquam in centro quiescens.

439. Ad hanc rationem reducuntur, meo
quidem iudicio, omnes alia, quæ multiplicatis
verbis solent ad probandam conclusionem ad-
dici. Optima denique probatio erit, Solutio
objectionum; sine ratione enim convincente,
non est Deo necessitas imponenda. Et quidem
argumenta P. Granadi nimium probant, nempe
Metaphysicam necessitatem, ut observarunt Lu-
go, Derkennius, & alij, quapropter non est
opera pretium ea referre.

440. Præcipua objectio est ex autoritate
factorum Patrum, & omnium difficillimè loqui-
tur S. Anselm in libro: *Cur Deus homo*. Cæ-
terum quia afferit Metaphysicam necessitatem, cæ-
tum adversarij explicandus est. Ait enim, tan-
tus Deum necessitatum ad Incarnationem, quām
ad non mentendum. Dupliciter autem exponi
potest. Primo, quid loquatur ex suppositione
promissio facta Adamo in paradiſo; quid vi-
deatur spectare exemplum de necessitate non
mentendi. Secundo, ex suppositione quid vo-
luerit exigere condignam satisfactionem, hæc
enim non nisi à Perlonia divina exhiberi potuit.
Sane nisi has explications reciperet S. Ansel-
mus, efficeret sibi contrarius. Nam in quin-
tum caput Epistole ad Romanos, in illa verba:
Commendat autem: faceretur tuis Deo possibiles a-
lios modos nos liberandi.

441. Aliorum Patrum Testimonia, non
probant absolutam necessitatem, sed ad summum
necessitatem ex suppositione, ut explicabitur §.
Sequente. Cæterum variae explications adhi-
bentur, non quid omnes convenient singulari, sed hæc illi, alia alteri. Primo aliqui in-
telligi possunt, quid Deus semper operetur optimo modo, sine defectu, inordinatione, aut im-
perfectione morali: sine malitia aut imprudencia, & hoc contra Manichæos. Secundo, quid Deus semper faciat optimum, hoc est convenientissimum fini sibi liberè præfixo, quod est Deo
metaphysicæ necessarium, quia voluntas Dei effi-
cax est. Tertiò, quid Deus semper faciat suum
beneplacitum, quod autem Deus vult, recte di-
citur optimum, per denominationem extrinse-
cū beneplacito Dei, esto quoad prædicta in-
tinxeca sit minus bonum suo opposto. Sic si
Deus præcipiteret Matrimonium, efficeret melius ca-
liban, sed non nisi per denominationem extrin-
secam, & à forma exercitse, videlicet præcepto
divino. Ratio est, quia Deus est bonum univer-
sali, cui omnia bona particularia debent subor-
dinari & conformari, & quid magis ejus benepla-
cito conformantur, eò sum meliora extrinsecè.
Quid intelligi possunt PP. quid Deus in hoc
universo constituendo, procuraverit optimum
non simileiter, sed respectivè, scilicet secundum
congruentiam & proportionem pulchritudinis &

decoris partium in ordine ad totum, quod resul-
tat ex productione universalis ordinis naturalis &
supernaturalis defacto existentis, ad cuius pul-
chritudinem non ita saceret abundantia perfectio-
rum creaturarum. Quinto denique quid Deus
faciat optimum observando leges seu exigentias
inditas rebus. Quā verò necessitate Deus ad hæc
adstringatur, jam declarabitur.

§. II.

*An Deo insit aliqua necessitas sic vel sic o-
perandi ad extrā, ex suppositione.*

442. Prima Sententia negat, & facetur, quid
Deus potuisset, absque ullo Sapientiæ &
Bonitatis præjudicio, totum Cœli concavum re-
plere scarabeis, aut araneis, per totam aternita-
tem: Angelos item privare semper omnibus
speciebus intelligibilibus, omniq[ue] concursu ad
villam cognitionem: Homines constitutæ supra
capita, pedibus sursum elevatis, extra cœli am-
bitum, dentes inferere cavitatibus oculorum, &
oculos gingivæ seu mandibulæ, & hujusmodi
plura, atque hæc vñiversaliter in omnibus & sem-
per. Ita ferè sententiam hanc proponit P. Espar-
za, ut vel ex ipsa propositione appareat monstro-
fa.

443. Secunda sententia docet, inesse Deo
necessitatem ex suppositione, quid velit creare
mundum, ut creet cum ea partium inter se co-
ordinatione & proportione quam exigunt. Item,
inesse Deo necessitatem observandi deinceps Le-
ges insitas rerum naturis, quas philosophi exi-
gentias seu appetitus innatos vocant. Hanc au-
tem necessitatem dicunt esse Moralem, fundatam
in dupli necessitate Metaphysica, seu potius ab
his indistinctam. Prima est, ut Deus non nisi
raro dispensem in hujusmodi legibus, illis contra-
veniendo. Secunda est, ut raro dispensem,
nisi per aliud vel æquum bonum, vel etiam melius
compensem, ut sic semper omnis defectus seu de-
formitas in universo caveatur.

Hanc Sententiam p[ro]x[imo] ceteris accuratè &
nervosè tractavit P. Esparza q. 28. t[er]tiā, fecutus in
hoc, ut in pluribus Magistrum suum P. Antonium
Perez d[icit]b. 6. de Volunt. Dei c. 5. à n. 45. & seqq. qui
denique ait, conclusionem non indigere proba-
tione: quis enim dicat, non habere Deum ne-
cessitatem ne decernat producere solas muscas?

444. In hac sententia imprimis modus lo-
quendi seu usurpandi vocabulum *necessitatis Mo-
ralis* mihi non admodum placet, quia decepto-
rius est, & à communi modo loquendi recedit.
Haecen[us] apud Theologos necessitas Moralis usur-
patur hoc sensu, quid sit vehementissima in-
clinatio, cui quidem physicè possit contraveniri,
defacto tamen nunquam contravenietur. Fal-
sum autem est, dari in Deo hujusmodi inclinatio-
nem, nunquam dispensandi in legibus naturæ,
ut farentur isti authores: falsum itidem est, nun-
quam

quam Deum dispensare, ut etiam fatentur. ergo qui absoluēt poneret in Thesi: *Datur in Deo necessitas moralis observandi leges naturae*: deciperet lectores. Omisso ergo singulari hoc loquendi modo, de re ipsa videamus.

445. DICO 1. Duplex Metaphysica necessitas assignata ab his auctoribus, non est distinguida, sed ad unam reducenda, nempe ad necessitatem Metaphysicam nunquam dispensandi sine compensatione; ac proinde necessitas Metaphysica raro dispensandi, ad rem non pertinet. Probo. Vel potest Deus frequentem dispensationem compensare meliore vel aequali bono seu ornamento universi, vel non potest: si non potest: ergo sufficit ponere necessitatem Metaphysicam non dispensandi sine compensatione, jam enim in hac includetur necessitas Metaphysica non dispensandi frequenter. Si potest compensare frequentem dispensationem; ergo non datur Metaphysica impossibilitas frequenter dispensandi; nam quod impossibile est negari exigentia rerum, compensari non potest, quia compensatio substituit illi quod negatur cum deberetur.

446. Ratio à priori est: quia tunc solum intelligitur facta sufficiens compensatio boni debiti, quando per compensationem non diminuitur pulchritudo & estimabilitas universi, & aquae parum offendere illam, qui totum artificium intueretur, atque non offenderetur, si nulla dispensatio facta fuisset. atqui si hoc observaretur, universum non recuaret frequentem dispensationem: ergo ideo solum potest esse impossibilis frequens dispensatio, quia est impossibilis ejus quae frequenter compensatio.

447. Conclusionem hanc ideo posui, quia non est adeo certum, non posse etiam frequentem dispensationem compensari, praesertim cum vix possibilis sit regula cognoscendi, quanta debet esse frequentia dispensationum, quam huius Authorum volunt repugnare.

448. DICO 2. Probabilis est, inesse Deo Metaphysicam necessitatem nunquam dispensandi in natura, nisi ordinare illam dispensationem ad aliquid saltem aequivalens, respectu totius universi, adeo compensandi illud malum, quod per dispensationem infertur naturae, & quoad hoc sentio cum secunda sententia.

449. Et ut in exemplo res faciliter apprehendatur: Si Deus nollet concurrens cum igne ad calcificandum, deberet hoc ordinare ad aliquid aquae bonum, vel melius, quam esset universo concursus igni juxta suam exigentiam exhibitus, & quidem (quod notandum est) ad aliquid incompensabile cum concursum; non enim ad compensationem quam requirimus, satis est ponere in universo aliquid aequivalens illi, quod alibi negatur aut tollitur: sic non fieret compensatio, si igni A. negaret concursum, & alibi produceret ignem B. cumque illo concurreret; vel si defrue-ret Angelum A. & produceret alium perfectio-

rem illo: hæc inquam non esset illa compensatio, quam requirimus: deberet enim illud bonum quod supponitur bono denegato, aliquo modo includere vel connotare aut supponere hanc ipsam denegationem, ita ut hæc denegatio, quæ alioquin esset quedam in universo deformitas, adjuncto alio evadat ejus ornamentum & decus. sic Deus, quando noluit concurrens cum igne Babylonico ad comburendos pueros innocentes, & quando noluit concurrens cum leonibus ad vorandum Danielem, ordinavit hæc ad ostendendam in ipsis circumstantiis curam suam innocentum, eorumque defensionem ac protectionem, contra quamcunque potentiam humanam & machinationes animalium, item ad vicescendam impiorum iniuriam &c.

450. Ejusdem compensationis exempla habentur in ceteris nobilioribus Fidei nostra Miraculis; Humanitati Christi compensatur propria subsistentia per Divinam: Accidentibus Eucharisticis compensatur sustentatio substantia panis per eorundem creationem, & Corporis Christi continentiam: retardatio motus solaris, compensata est consummatione victoriae, cedentis in singularem gloriam Dei, & promotionem fiduciae in Deum. Nunc conclusio sic declarata

451. Probatur. 1. Authoritate S. Thomæ in 4. dist. 46. q. 1. a. 2. *quaestiuncula* 1. qui impugnat quorundam opinionem, volentium rebus creatis nullas inesse Leges, vi quarum illis certi effectus debeantur, & quas Justitia providentia Dei debitum attendere fed ex libera Dei voluntate provenire, quod v. g. ignis potius calefaciat, quam frigescat, & sic tò esse justum, & esse ad placitum, in Deo idem esse. Huic opinioni objicit S. D. inter alia glossam in caput undecimum Epistola ad Romanos, supra illud: *contra naturam miseris es*. Deus, inquit D. Thomas cum glossa, *creator & conditor omnium rerum, nihil contra naturam facit, sicut nec contra seipsum, &c.* ergo nihil potest facere contra ordinem Justitiae in rebus constitutum. Deinde in C. dicit, quod in Deo Justitia superadat voluntati ordinem divinis effectibus convenientem, secundum quod unum alteri proportionality adaequatur. *Unde patet*, inquit paulo post, quod non ex hoc tantum aliquid dicitur esse justum, quia est à Deo volitum, sed quia est debitum alicui rei create, secundum ordinem creature ad creaturam. Deinde in responsione ad secundum, consenteat nostris conclusionibus, distinguere inter necessitatem absolutam, & necessitatem ex suppositione. *Luto*, inquit, non est magis debitum, quod ex eo formentur *vasa nobilia* potius quam ignobilia: sed cum ex luto formentur et *vasa nobile*, nobilitati illius vas est debitum, ut ad vas convenientes deputetur. Similiter quod Deus talem creaturam producat quamlibet voluerit (ecce! libertatem oppositam necessitati absolutæ) indifferens est ad rationem Justitiae, sed quod aliqua natura producta ei attribuatur, quod illi naturæ competit, hoc ad eum Justitiam pertinet, & contrarium eum Justitiae repugnare. Ratio est mani-

est manifesta quia ex ipsa nominis impositione constat, quod illud opus non dicatur *Justum* esse, seu pertinens ad *Justitiam*, cuius oppositum si fieret, non esset contra *Justitiam*: alioquin omnis donatio dici posset actus *Justitiae*, quod absconsum est, ergo ut opus dicatur *Justum*, debet oppositum esse repugnans *Justitiae*, & arguere defectum *Justitiae*. Jam vero quando seu formaliter seu aequivalenter praefatur quod debetur, satisfit *Justitia*: ergo ad alterutrum Deus tenetur, non quidem ex obligatione morali, qua in Deo dari non potest, ut in Tractatu de Incarnatione probatur: ergo ex necessitate Metaphysica.

452. Pergit deinde S. Thomas. Similiter *Denuo differens* est, quantum ad *Justitiam ejus*, ut det gratiam vel non dei, cum donum gratiae non sit naturae debitum; sed postquam gratiam contulit, que est nesciendi principium, ad *judicium ejus* pertinet, ut proximitate premia reddat; & sic ex suppositione voluntatis *Justitia* causatur.

453. Probat Conclusio 2. Authoritate Patrum fidei gravissimam, & indeclinabili, si duo obseruentur. Primum est, hoc ipso quod Patres afferunt, defacto Deus omnia fecisse modo convenientissimo, perinde planè esse, ac si dixissent, ita facere debuisse. Ratio est, quia ex nullo alio fundamento hoc tam constanter contra Gentiles & Manichaeos potuerunt afferere, quam quia id spectat ad Sapientiam & Bonitatem divinam: et haec enim intulerunt, omnia semper optima facta esse; que illatio non fuisset legitima, si alii fieri potuissent.

454. Secundum advertendum est, quando Patres dicunt, Deus ita semper optimum fecisse, ut melius fieri non potuisset, non esse intelligentes in hoc sensu, quasi non potuisset fieri *illa* Exenio Bonorum Majorum, ultra ea quae defacto producta sunt. Fatemur enim Deus posse dispensare in legibus naturalium, compensando per aliquid melius: sensus igitur est, factum semper esse optimum, & non posse esse melius, propter *Optimum & Melius* opponitur defectui & deformitati, adeoque quatenus omnem deformitatem seu disproportionem excludit, quemadmodum ex Philosopho virtus dicitur esse dispositio ad optimum, hoc est, ad actum non disconvenientem ex *illa* parte à recta ratione etiam si non sit optimus, ut melior dari non possit. His observationes audiamus jam ipsos Patres.

455. S. Augustinus libro 3. de lib. arb. c. 5. Quodquid tibi *vera* ratione melius occurrit, hoc scias præsse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem. Libro de Quantitate animæ c. 33. *Dei Justitia* factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut *omnino melius* esse non possint. & c. 36. ait, ita Deus omnino naturæ gradibus ordinasse, ut contemplatorem *Univeritatis* nulla offendere ex *illa* parte deformitas, omnisque animæ *potest* vel *primum* conferre semper aliquid proportioni *justæ* pulchritudini dispositiōne verum omnium. Lib. 4. de Genesi ad lit. c. 16. *Bona facere si non posset, nullus* esset

potentia; si autem posset nec faceret, magna esset inadvertia. Quia ergo est *Omnipotens & Bonus, omnia valde bona fecit*. Lib. 1. contra adversarium legis & Prophetarum c. 14. *Aut vero usque adeo desipendum est, ut homo videat melius aliquid fieri debuisse, & hoc Deum vidisse non putet, aut putet vidisse, & credat facere noluisse, aut voluisse quidem, sed minime potuisse?* avertat hoc Deus à cordibus piorum!

456. S. Chrysostomus hom. 30. in caput. 12. 1. ad Corinth. *Ceterè enim, quod optimum rectissimumque factum fuit, hoc illum voluisse consentaneum esse debet.*

S. Athanasius Orat. 3. contra Arianos. *Quod enim facit, id ipsum & utile hominibus, & aliter fieri non decuit. Porro quod utile & decorum est, id sua cura & providentia instituit.*

S. Basilius hom. 9. *Vnum hoc habere in mentibus nostris presumptum oportet, quod cum simus boni Dei opificium, & ab illo confemus, omnia circa nos tam modica quam magna dispensante, nihil nobis accidat illo non volente & quod nihil eorum, que nobis accidunt, malum sit, aut tale, ut melius illo aliquid ex cogitare queamus.*

457. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum. *Cum Deus sit bonus, si cessaret unquam benefacere, Deus quoque esse cessabit.*

S. Dionysius de divinis Nominibus c. 8. *Justitia Deus laudatur, quod sua cuique pro dignitate tribuat, quod modum, pulchritudinem, ordinem, ordinatum, omnesque distinctiones & ordines, termino qui vere aquissimus est, uniusque definiat, & omnibus suæ cuique actionis auctor sit. Divina enim Justitia omnia disponit & determinat, omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens, quod cuique accommodatum est, tribuit pro cuiusque dignitate.*

458. S. Damascenus lib. 2. de Fide c. 29. *Si Dei voluntas Providentia est, omnino necesse est, omnia que providentia sunt, secundum rectam rationem optima & Deo decentissima fieri, ut non sit ea melius fieri.*

459. Respondent adversarij dupliciter. Primum aliqui dicunt, Patres plus non velle, quam quod Deus necessiteret ad faciendum semper suum placitum; id autem quod Deo placet, est optimum, non quidem intrinsecè, sed extrinsecè. Respondent alii, Deus semper operari optimum (ex mente Patrum) respectu finis sibi præfixi, scilicet gloria suæ hoc & non alio modo quarendæ.

Sed contra est, quia licet alia quedam SS. Patrum dicta (qua proinde non retuli) possint & debeant ita intelligi, quando, ut jam supra monui, loquuntur de necessitate absoluta, & nullâ facta suppositione, attamen in Testimonij allatis, non potuit hæc fuisse mens illorum Patrum. Intentio scopusque eorum erat, afferere, tueri, & docere adversus Gentiles & hereticos Providentiam Dei circa res omnes creatas, & quod Deus non sit auctor malorum quæ talium. Jam, si tantum afferere voluissent, actus Dei, hoc ipso quod sunt divini, semper esse optimos, Deum semper obtinere.

per obtinere id quod vult, & eo modo quo vult, non tam ejus providentiam, Sapientiam, & in bene operando constantiam ac Bonitatem, quām ejus Potentiam & Liberum arbitriū afferuerint, & nihil contra adversarios docuerint, nec eorum errori doctrinaliter occurserint, vt pote qui non fuerunt solliciti de Bonitate actuum divinorum in se, nec quōd Deus semper obtineat quod vult, hac enim possent stare cum neglectū inferiorum, eō quōd Deus illa non curaret, & hoc illi volebant, nempe imperfectam & defectuosa est providentiam divinam circa res creatas, vt pote non carentem, ne multa contra debitum rerum ordinem fierent.

460. Ex opposito Patres afferuerunt & defendenterunt, nihil ab adversariis adduci posse inordinatē factū, ita ut praejudicium afferat vniuerso, & non potius illi sit optimum: & quamvis non semper nobis hoc in se appareat, semper tamen id esse presumendum praeumptione fundatā in infinita Sapientia & bonitate Dei, cui repugnaret hujusmodi Vniversi turbatio & deformitas.

461. Probo nunc Conclusionem 3. Ex illo communī principio, quōd Deus vt Auctor naturae non possit violare leges naturae. Hoc sanè non potest alium sensum habere quām hunc: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, necessitatē habet servandi naturas rerum indemnes: vel: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, necessitatē ad satisfaciendum legibus naturae, nisi malit bonum debitum bono indebito compensare. Vel: Deus hoc ipso quōd sit auctor naturae, ita adstringitur legibus naturae, vt si non posset bonum debitum compensare bono indebito, necessitaretur ad observandas leges naturae. Nisi enim hoc sensu reduplicetur Auctor naturae, evaderet sensus ridiculus, qualis est iste: Deus vt auctor Naturae, hoc est vt observans leges naturae, non potest eas violare.

462. Probatur denique Conclusio à priori, ratione quam sancti Patres passim insinuarunt. De essentia creaturarum est, vt sint apta manifestare perfectionem Dei sibi communicatam, vel in sui productione exercitam: ergo pariter combinationes quarumcunque creaturarum debent etiam ordinari ad manifestandam perfectiorem divinam, non solum disparatē, & seorsim singula, sed vt combinatae & simul sumptae; nam hāc combinatio etiam quā talis, est effectus non temerē productus: vnde sicut conjunctio Metaphysica prædicatorum, debet esse manifestativa specialiter divinae perfectionis, nec satis est, singula prædicata seorsim esse apta manifestare perfectionem Dei, ad hoc vt inter se possint identificari, alioquin omnis chymæra evaderet possibilis: ita non nisi illa physica conjunctio & combinatio creaturarum debet esse possibilis, quā eriam quā talis specialiter sit apta manifestare perfectionem Dei, v. g. ejus Sapientiam practicam quā Deus constituitur exactissimus artifex & architectus:

Subsumo, atqui si Deus posset ordinem rerum quocunque incepto modo (exempla supra deditus) disponere, hujusmodi dispositio non solum nullam divinam perfectionem manifestaret, sed potius vnicē impelleret intuentes hujusmodi confusionem rerum ad judicandum quōd hujus confusionis auctor vel ignoraverit, quo ordine res quāvis esset ponenda, vel voluerit inceptire & nūgari. ergo impossibilis est hujusmodi arbitria rerum creatarum dispositio & confusio.

463. Scio responsionem solennem esse, hujusmodi confusionem posse servire & intendi ad Deo ad demonstrandū suum absolutum & perfectissimum Dominum, vel Omnipotentem. Ego tamen huic responsioni non possum acquiescere: ad quam proinde exyandam

464. Observandum est, quōd major perfectio Dominij non sit desumenda ex eo, quōd quis possit circa rem suam plures actiones exercere, quām possit alius ex defectu potentia physica: sic qui procul distat à suo fundo, non potest exercere illos actus, quos potest alius suo fundo præfens, & tamen alter non est minūs dominus: idem dic de eo qui non potest bibere suum vinum, aut videre suas imagines, quarum est Dominus. Eodem modo si quis est impercibilis, sicut fuit Christus, non possit exercere circa suas pecunias operationes illicitas v. g. prodigalitatis quas potest alius, & tamen ex hac impotentia non inferatur defectus aliquis dominij: Ratio est, quia dominium vnicē diminuitur ex hoc, quōd alius habeat jus in tali re, & vigore hujus juris possit alteri reddere vsum aliquam illicitum aut etiam invalidum. Hoc observato evanescit data responsio. Si enim Deus ideo solum non potest incepte disponere res creatas, vt habeant intrinsecam deformitatem, quia hoc dedecet ipsius Bonitatem & Sapientiam, jam non minuitur perfectio Dominij, quia hāc impossibilitas non inducitur ab alieno jure Deum obligante, sed ab ipsa perfectione Dei: ergo ad perfectionem Divini Dominij incepte requiritur, posse in disponendis & confundendis rebus creatis incepte.

465. Aequū parūm satisfaciunt, qui dicunt, talem rerum deordinationem, ostendere specialiter Omnipotentiam Dei. Hi sanè non aduentur, quōd Omnipotentia Dei aliud non sit quām voluntas Dei; & hæc duo: Possit aliquid facere, & possit velle. in Deo esse idem; adeo vt graves Doctores existimant, ne quidem ratione ratiocinata distingui: illi verò qui sic distingui volunt, factentur tamen, quōd Omnipotentia Dei, sub formalī suo conceptu, sit subordinata voluntati, & quasi merum Medium ad consequendum finem. Quapropter illud solum potest facere Omnipotentia Dei, quod Deus potest velle: ergo priusquam statuat, an Deus aliquid facere possit, videndum & examinandum est, an deceat Deum illud velle: ergo ostendere suam Omnipotentiam, aliud non erit, quām ostendere, se aliquid posse velle & reipsā velle. Ulterius, Deus non potest velle,

velle, nisi cegnoscat practicè, objectum tale esse bonum, hoc est, aptum ad manifestandum perfectionem divinam; hæc autem perfectio non potest præcisè esse: posse esse voluntum: non enim ideo objectum est Bonum, quia est volibile, sed ideo est, & cognoscitur esse volibile, quia est & cognoscitur esse bonum: ergo Sapientia practica Dei non proponit objectum præcisè bonum hoc sensu, quod sit volibile, sed sub aliâ ratione bonitatis, quæ est radix Volibilitatis: sic Genesis 1. dicitur Deus videlicet cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, quæ sensus viriæ non est: & erant valde volibilia, seu apta manifestare, quod Deus illa poterat velle: ergo semper debet esse assignabiles alia Bonitas, apta ad manifestandam aliter perfectionem Dei, quam præcisè, quod sit volibile: alioquin de Deo dixisset Poëta: est pro ratione voluntas, quod dixerat S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad litt. c. 7. Negre enim, inquit, Potentia (nempe Voluntas univaria est, sed Sapientia virtute Omnipotens est.

466. Patendum itaque est, quod plurius rerum copulatio à Deo solum & unice possit intendi, in quantum servit ad manifestandam Sapientiam Dei, relictum in artificio; huic autem manifestacioni obstat quæcumque deformitas: est autem deformitas, quoties leges & exigentiae coordinationis debite ita negliguntur, vt in ordine ad decorum univerbi non compenfentur: quare si Deus sine compensatione negaret causis creatis suos effectus debitos, non tam Sapientis, quam imperiti artificis argumentum daret, vt agnoverit etiam D. Thomas 1. contra Gentes c. 81. n. 4. Sapienti, inquit, Voluntas ex hoc quod est de causa (hoc est ex eo quod velit causam) est de effectu, quæ ex causa de necessitate sequitur: stultum enim est, velle solum existere super terram, & non esse dei daritatem. Idem S. Thomas c. 96. n. 2. comprehendit paucis ea quæ paulo ante diximus. Voluntas Dei, inquit, in alia à se fertur, in quantum vult & amando suum esse & suam Bonitatem, vult iam diffundi secundum quod possibile est, per similitudinis communicationem, hoc autem est bonum unicum, ut similitudinem divinam partipet: igitur Deus uniuscujusque rei vult bonitatem.

467. Confirmatur à paritate. Sicut Veracitatem Dei necessitat Deum ad non facienda Miracula & alia signa credibilitatis in favorem Articuli fuisse, quia dederat Veracitatem Dei, Articulum falsum reddi eam summa fide credibilem, quæ potest reddi credibilis articulus verus, ita Sapientia divina necessitat Deum ad nihil faciendum ejusmodi quod si fieret ab aliquo potente despere, esset argumentum actualis insipientia exercebitur; cuiusmodi argumentum esset profecto talis deformitas univerbi; qualem supra descripsimus, & quam possibilem esse dicunt adversarii. Et sicut ad Veracitatem Dei pertinet, non loqui nisi adhibitis talibus signis, quæ prudenter suadeant Veracitatem Dei per hujusmodi signa defacto exerceri, adeoque mereatur reverentiam per assensum, ita ad Sapientiam Dei pertinet, non operari ad

extra, nisi taliter & talia, quæ ostendant Sapientiam Dei in hujusmodi operibus exerceri, vt exerceat ad sui reverentiam per assensum & admirationem.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

468. Objicitur 1. S. Augustinus lib. 26. contra Faustum c. 3. Deus, inquit, creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit: id enim erit cuique rei naturale, quod ille fecerit, a quo est omnis modus, numerus & ordo naturæ. *¶* Hæc verba potius nostra sententiaæ favent, nisi adversarij velint, quod S. Augustinus omnes Leges rebus creatis inditas neget, quod tamen ab ipso alienissimum est. audiamus ipsum lib. 9. de Genesi ad litt. c. 17. & 18. vbi declarat discrimen inter effectus naturales & supernaturales. *Omnis iste*, inquit, *naturæ ystatissimus cursus* habet quasdam naturales leges suas, secundum quas & Spiritus vita qui creatus est, habet quosdam appetitus suos determinato quodam modo &c. & elementa mundi hujus corporei habent definitam vim qualitatemque suam, quid vnumquodque valeat vel non valeat, quid de quo fieri possit vel non possit &c. Super hunc autem motum cursumque rerum naturalem, potestas creatoris habet apud se posse de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent &c. Alius ergo est rerum modus quod illa herba sic germinat, illa sic, illa etas parit, illa non parit, homo loqui potest, pescus non potest: horum & talium modorum rationes non tantum in Deo sunt, sed ab illo etiam rebus creatis inditæ atque concretae.

469. Objicitur 2. Repugnat per solam liberalitatem exercitam inferri donatori necessitatem amplius beneficiandi: quia liberalis donator non plus gravatur, quam sponte velit: ergo potest Deus esse liberalis producendo creaturas absque eo, quod inde gravetur ad ulterius beneficiendum, conferendo ea quæ exiguntur à creaturis, & quibus indigent. *¶* Distinguendo antecedens, si prior liberalitas fieri possit per voluntatem quæ non sùt essentialiter etiam voluntio posterioris, concedo antecedens: sic qui ducit uxorem, quamvis liberè ducat, obligatur tamen postea ad praestandos actus Matrimonio annexos, quia voluntio Matrimonij est formalissime voluntio obligatoria ad actus illos, infertque necessitatem vel illos ponendi, vel peccandi, nisi conjunx obligationem remittat. item qui donat alteri fundum, tenetur eum postea tradere, non deteriorare. Pari modo, potest quidem Deus nolle creare mundum, sed non potest eum velle nisi voluntate ordinante creaturas ad gloriam suam; cum sic ordinari sit de essentia creaturarum, necessitaturque ad eas sic gubernandas, quo modo sunt aptæ conducere ad gloriam Dei: hæc igitur necessitas non tam tendit ad praestandum debitum creaturæ, quam quod Deus debet sibi ipsi ob infinitam suam perfectionem, cui repugnat aliquid indecenter

center fieri, fundaturque in necessitate creaturarum, ut aliter esse non possiat, nisi quatenus apte sunt manifestare Sapientiam & Bonitatem Dei, ut declaratum est.

470. Confirmatur responsio ex D. Thoma 2. contra Gentes c. 30. n. 4. Scendum est, inquit, quod si rerum creatarum universitas consideretur, prout sunt a primo principio, inveniuntur dependere ex voluntate non ex necessitate principi, nisi necessitate sup-

positionis: si vero comparentur ad principia proxima, invenientur necessitatem habere absolutam; nihil enim prohibet, aliqua principia non ex necessitate produci, quibus tamen possit de necessitate sequitur talis effectus. Similiter autem quod tales rerum natura a Deo producerentur, voluntarium fuit, quod autem ei statutus aliquid proveniat vel existat, absolutam necessitatem habet.

C A P V T V.

DE PRÆDESTINATIONE SALVANDORVM, ET REPROBATIONE DAMNANDORVM.

CONTROVERSIA I.

An salvâ Libertate nostrorum actuum possint à Deo ijdem Actus prædefiniri.

471. Status questionis est, an Deus possit circa nostros Actus Liberos Bonos elicere tale Decretum; *Quia video* (per Scientiam Medium) quod si Petrus haberet auxilium *A.* quo illuminaretur ad actum Charitatis, eliceret actum Charitatis, ideo ad hunc actum obtinendum decerno Petro pro tali instanti auxilium *A.* hoc decretum vocatus *Prædefinitio*, & esset causa actus primi proximi, & mediante hoc esset etiam causa ipsius actus secundi, & ex suo modo tendendi esset essentialiter connexum cum tali actu futuro pro tali instanti. Ratio dubitandi est, quia tali decreto videri posset ledi humana libertas, ad hanc enim spectare videtur, ut omnia quæ præcedunt ut causa, sint indifferentia ad actus oppositos, & cum vtrouis conjungibilia.

472. Prima Sententia negat has Prædefinitiones esse possibles. Ita senferunt quidem innominati Theologi apud Suarez. *Opusculo 1. lib. c. 16. n. 3.* Eadem Sententia tribuitur Vasquezio ab Arriaga *disp. 8. de Animâ s. 3.* quia eam docuisset hic *disp. 99. c. 4.* sed immerito, prout etiam observavit Fallosus *hic a. 4. dubit. 4.* Vasquez enim solùm negat illas Prædefinitiones, quæ sint indépendentes à Scientia Media, & in re ipsa essent physica Prædeterminatio, lœdens libertatem; verba Vasquez sunt hæc. n. 25. *Quod spectat ad Prædefinitionem Dei non prævisâ prædeterminatione nostrâ etiam sub conditione, jam satis explosta est, ex ea enim sequi videtur necessitas non tantum sequens aut concomitans, sed præcedens, quâ quidem nostram libertatem omnino lœdi satis superque ostensum est.* Prædefinitiones acriter impugnat Valentinus Heritze *disp. 23. c. 14.*

473. Secunda & vera Sententia affirmat omnes nostros bonos actus à Deo sic prædefiniri.

Probatur imprimis Authoritæ S. Augustini, libro de Prædestinatione. *S. S. c. 10. Fidei*, inquit, *¶ Charitatis opera, quæ per Dei gratiam fuerint prædestinata, recte prædefinita dicuntur. Authoritate Apostoli: Creati in operibus bonis quæ preparavit Deus.*

Consentit Augustino D. Thomas in eundem locum S. Pauli. *Nihil enim*, inquit, *aliud est Prædestinationis, quâm præparatio beneficiorum Dei, int̄ quæ beneficia computantur ¶ ipsa opera nostra. Dicitur autem Deus nobis aliqua præparare, in quantum disponit se daturum nobis.*

474. Accedit Fulgentius lib. 1. ad Monim. in eundem locum S. Pauli: *Sicut*, inquit, *Salomon dicit, quia preparatus voluntas à Domino, sic etiam bona opera nostra Paulus à Domino afferit præparata, hoc est in prædestinatione disposita ¶ sicut ergo præparata est per prædestinationem voluntas à Domino quâ bonum velimus, sic etiam opera bona præparavit Deus, ut in illis ambulemus.*

475. Declaratur nunc Conclusio in exemplo. Posset mihi Deus revelare, quid si esset petiturus eleemosynam à Petro, esset mihi eam daturus ex amore Dei: quâ revelatione habita possem ego ex intentione promovendi occasionaliiter meritum Petri, petere ab eodem eleemosynam: quo casu nemo diceret, quid mea petitio tolleret Petro libertatem dandi eleemosynam, & tamen mea petitio procederet ex intentione & cognitione infallibiliter connexis cùm datione eleemosynæ quatenus nimurum penderent à divinâ revelatione: ergo nec prædefinitio divina tollit libertatem actuum prædefinitorum.

476. Ratio